

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	8	6	3
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	3
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 3rd Semester
(2125)

METHODOLOGY OF SOCIAL RESEARCH

Paper : SOC-R-426 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all including Question No. 1 which is compulsory and selecting **ONE** question from each unit.

1. Answer **ALL** the following in about **30-35** words each:

(i) Define Epistemology

(ii) Method and Methodology

(iii) Features of Positivism

(iv) Methodological Collectivism

(v) What is influence of subjectivity in Research?

(vi) Universe

(vii) Use of Sampling Frame

(viii) Participatory Research

(ix) What are narratives?

(x) What is Action Research?

10×2=20

UNIT-I

2. "Methodology in social science is rooted in epistemological assumptions." Elaborate with examples. 15
3. Critically evaluate the positivist–interpretivist debate in social research. 15

UNIT-II

4. How does the quantitative–qualitative divide represent a methodological dilemma? 15
5. Discuss Limits of Quantification in Social Research. Write a note on Methodological individualism. 15

UNIT-III

6. Define theoretical sampling. Discuss the major factors that influence the choice of a sampling method. 15
7. Evaluate the use of non-probability sampling in qualitative research. 15

UNIT-IV

8. Evaluate the contributions of Grounded Theory and Triangulation Method to qualitative research traditions. 15
9. What is qualitative research? Write a note on Interviewing as Conversation. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रश्न संख्या 1 जो कि अनिवार्य है। सहित कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए, और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनिए।

1. निम्नलिखित सभी प्रश्नों के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दीजिए:
- ज्ञानमीमांसा को परिभाषित कीजिए
 - पद्धति और पद्धतिविज्ञान
 - प्रत्यक्षवाद की विशेषताएँ
 - पद्धतिगत समष्टिवाद
 - अनुसंधान में व्यक्तिपरकता का क्या प्रभाव है?
 - ब्रह्मांड
 - नमूनाकरण ढाँचे का उपयोग
 - सहभागी अनुसंधान

(ix) आख्यान क्या हैं?

(x) क्रियात्मक अनुसंधान क्या है?

10×2=20

यूनिट-I

2. ज्ञानमीमांसीय मान्यताओं पर 'सामाजिक विज्ञान में कार्यप्रणाली आधारित है।' उदाहरणों सहित विस्तार से समझाइए। 15
3. सामाजिक अनुसंधान में प्रत्यक्षवादी-व्याख्यावादी विवाद का आलोचनात्मक मूल्यांकन कीजिए। 15

यूनिट-II

4. एक कार्यप्रणाली संबंधी दुविधा को मात्रात्मक-गुणात्मक विभाजन किस प्रकार दर्शाता है? 15
5. सामाजिक अनुसंधान में परिमाणीकरण की सीमाओं पर चर्चा कीजिए। कार्यप्रणाली व्यक्तिवाद पर एक टिप्पणी लिखिए। 15

यूनिट-III

6. सैद्धांतिक नमूनाकरण को परिभाषित कीजिए। प्रतिचयन विधि के चयन को प्रभावित करने वाले प्रमुख कारकों पर चर्चा कीजिए। 15
7. गुणात्मक अनुसंधान में गैर-संभाव्यता प्रतिचयन के उपयोग का मूल्यांकन कीजिए। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਨੁਸੰਘਾਨ ਪਰੰਪਰਾओं में ग्राउंडेड सिद्धांत और त्रिभुजन विधि के योगदान का मूल्यांकन कीजिए। 15
9. ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਨੁਸੰਘਾਨ ਕਯਾ ਹੈ? ਵਾਤਾਲਾਪ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਸਾਖਾਤਕਾਰ ਪਰ ਏਕ ਟਿਘਣੀ ਲਿਖਿਏ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
- ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਗਿਆਨ।
 - ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
 - ਵਿਧੀਗਤ ਸਮੂਹਿਕਤਾ।
 - ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਵਿਅੰਕਤੀਨਿਸ਼ਠਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੈ ?
 - ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ।
 - ਨਮੂਨਾਕਰਣ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

(viii) ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਖੋਜ।

(ix) ਬਿਰਤਾਂਤ ਕੀ ਹਨ ?

(x) ਐਕਸ਼ਨ ਰਿਸਰਚ ਕੀ ਹੈ ? 10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. “ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧੀ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ’ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।” ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ। 15
3. ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ-ਵਿਆਖਿਆਵਾਦੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਮਾਤਰਾਤਮਕ-ਗੁਣਾਤਮਕ ਵੰਡ ਇੱਕ ਵਿਧੀਗਤ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ? 15
5. ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰਾਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ’ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਵਿਧੀਗਤ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ’ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸਿਧਾਂਤਕ ਨਮੂਨਾਕਰਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਨਮੂਨਾ ਵਿਧੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ’ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਗੁਣਾਤਮਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਗੁਣਾਤਮਕ ਖੋਜ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਾਊਂਡਡ ਥਿਊਰੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਈਐਂਗੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿਧੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15
9. ਗੁਣਾਤਮਕ ਖੋਜ ਕੀ ਹੈ ? ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15